

Svećenik - lik i identitet

*“Tek ćemo u nebu shvatiti tko je svećenik
i koliko je veliko njegovo dostojanstvo”.*
sv. Ivan Marija Vianney

U temelju svećeništva NZ-a stoji Božja inicijativa da po Crkvi tj. po svećenicima nastavi djelo otkupljenja. Bog je onaj koji poziva, i šalje. Njegovo djelo treba izvršiti i to ne na bilo kakav način, nego na način kako On to očekuje. Nitko nije ‘zaslužio’ da postane svećenik! Nitko nije Boga zadužio, a da bi mu se Bog trebao odužiti time što će mu podijeliti određeno poslanje. Bog poziva, čovjek se odaziva. No, Bog računa s našom slobodnom voljom i onim darovima koje nam je udijelio u stvaranju. Dakako, da oni nisu dostatni da se izvrši povjereno poslanje. Potrebni su posebni darovi, karizme i ovlasti da se može izvršiti tako velika zadaća. Te ovlasti, darove, karizme svećenik dobiva u tijeku formacije, a vrhunac njihova podjeljivanja događa se u trenutku ređenja kada nas Bog na poseban način osposobljava za povjereno poslanje.

Svećenik se sa svim svojim snagama, darovima, karizmama stavlja u službu poslanja koje mu se dodjeljuje. Konačna svrha za kojom ide svećeničko služenje konačna je svrha ljudskog života kao takvog, a to je **slava Božja**. A ova se slava, piše Drugi vatikanski sabor “sastoji u tome da ljudi (svećenici, nap. a.) savjesno, slobodno i zahvalno prihvate Božje djelo koje je izvršeno u Kristu i da ga u čitavome svom životu očituju. I tako svećenici, bilo da se mole ili klanjaju, bilo da propovijedaju riječ, bilo da prikazuju Euharistijsku žrtvu i dijele ostale sakramente, bilo da ljudima na drugi način služe, uvijek nešto pridonose i povećanju Božje slave i napretku ljudi u božanskom životu” (PO 2).

Upravo ovaj vid je potrebno naglasiti da bi se shvatilo da nitko ne postaje svećenik zbog sebe samoga, nego zbog služenja Isusu Kristu (Bogu) u braći ljudima. Ministerijalno svećeništvo je plod svetoga reda, ali je ujedno i karizma izrazito okrenuta zajednici (*koinonia*). Zato se u Katoličkoj crkvi ne može biti svećenik na vlastitu ruku ili na način kako se komu prohtje. Biti svećenik Katoličke crkve znači biti na liniji onog svećeništva koje je zacrtano u Božjoj misli, koju otkrivamo na stranicama Svetoga pisma, a što mjerodavno tumači jedino Crkva, *Mater et Magistra* - Majka i Učiteljica, kojoj je Bog povjerio da nastavi njegovo djelo otkupljenja. Griješi stoga svatko tko misli biti, živjeti i obavljati svećeničku službu na nekakav svoj, vlastiti način. Biti istinski, autentični svećenik znači biti svećenik kakvog te želi Bog u konkretnoj zajednici (kao dijelu Katoličke Crkve), a to znači biti istinski pastir koji je slika velikog Pastira Isusa Krista. Svaki drugačiji identitet i lik nije istinski, nego je lažan, krivotvoren te takav svećenik nije pastir nego je lupež i ubojica povjerenog mu stada.

Što, dakle, Sveto pismo i Crkva - Majka i Učiteljica - kažu tko je katolički svećenik? Kakav je njegov najdublji identitet? Što je njegova zadaća danas, ovdje i sada? Ova pitanja se čine previše jednostavna i gotovo suvišna. Odgovor na ova pitanja ipak je kroz protekla desetljeća u sebi sadržavao mnoge nesigurnosti. Različiti modeli svećenika su se smjenjivali i jedan drugog nijekali: od svećenika radnika do svećenika političara; od svećenika socijalnog radnika do narodnog zastupnika itd. U prošlim desetljećima bilo ja veoma lako, kako piše von Balthasar, susresti svećenike koji su iznalazili nove metode kojima bi privukli narod, kojemu su o Bogu govorili jezikom ovoga svijeta nadajući se da će biti slušani. Naravno da su se uvijek iznova našli razočarani. Bili su pozvani na stil života Isusa Krista, no bojeći se da neće biti prihvaćeni od ljudi, dopustili su da se njihova ljubav prema Bogu osuši, uguši u ime ljubavi prema čovjeku. Ti su se svećenici izgubili u anonimnosti “ljudskoga”. Naravno da je to dovelo do govora o krizi svećeničkog identiteta, krizi koja, nažalost, još uvijek traje.

U svoje je vrijeme sv. Ivan Zlatousti je upozorio vjernike da očima vjere promatraju svećenika: “Ako ne vjeruješ u svećenika, tvoj nada je uzaludna. Kad Bog ne bi djelovao po njemu, ti ne bi bio kršten, ne bi sudjelovao u otajstvima, ne bi bio blagoslovljen, odnosno ne bi bio kršćanin”. Danas se, nažalost, događa da ne samo vjernici sumnjaju u istinski svećenički identitet, nego i sami svećenici sumnjaju u sebe te se pitaju tko su. “Ako želimo novih svećenika, pisao je kardinal Danneels, prva stvar koju treba učiniti je da veoma jasno izrečemo njegov identitet”. Izlaz iz krize svećeničkog identiteta je, kao i u slučaju drugih crkvenih pitanja, povratak na izvore, odnosno povratak na Izvor novozavjetnog svećeništva, a to je otajstvo Isusa Krista.

Novozavjetno svećeništvo nalazi se u najužoj povezanosti s osobom Isusa Krista. Bez njega nemoguće je razumjeti novozavjetnog svećenika. Svećenički identitet - kao i svaki kršćanski identitet - ima svoje izvorište u Presvetome Trojstvu, koje se objavljuje i samopriopćuje ljudima u Isusu Kristu, uspostavljajući u njemu i po Duhu Svetome Crkvu kao prvinu, klicu i početak Kraljevstva Božjega (usp. LG 5). “Svećenik, piše papa Ivan Pavao II, pronalazi punu istinu svojeg identiteta u naravi svoje izvedenosti iz Krista, svoga posebnog sudjelovanja i nastavljanja Njega samoga, vrhovnog i jedinoga svećenika novoga i vječnoga Saveza: svećenik je živa i lako prepoznatljiva slika Krista svećenika. Kristovo svećeništvo, izričaj njegove punine ‘novosti’ u povijesti spasenja, ustanovljuje jedini izvor i nezamjenjivi uzor jedinstvenoga kršćanskog i, na posebna način, prezbiterskog svećeništva. Odnos s Kristom je, dakle, prijeko potreban ključ za shvaćanje svećeničke stvarnosti” (*Pastores dabo vobis 12*).

Papa u biti želi reći da su svećenici pozvani produbljivati i nastavljati nazočnost Krista, jedinog i vrhovnog Pastira, kroz sva vremena i vjekove i na svim mjestima. Svećenici su kao neko sakramentalno posadašnjenje Isusa Krista Glave i Pastira u sadašnjem svijetu. Krist djeluje u njima i preko njih. Duh Sveti svećenike, po sakramentu svetoga reda, na nov i poseban način suobličuje Kristu Glavi i Pastiru Crkve. Svećenik je, kako je to voljela reći srednjovjekovna teologija i duhovnost, *alter Christus - drugi Krist!*

Katolički svećenik ostaje tajna, otajstvo koje spaja dubine zemlje i visine neba. On je, naravno, čovjek, ali je ujedno i predstavnik Boga Otkupitelja na ulicama ovoga svijeta. Talijanski pisac A. Manzoni je napisao dirljive stranice posvećene katoličkom svećeniku. On u njemu nazire tajnu i neizmjernu Božju ljubav koja po čovjeku grešniku oprostjenje daje grešnicima, po neznatnom čovjeku izgovaraju se riječi života. Svaki put, piše Manzoni, kada se ustane ispred svećenika koji ga je odriješio, on osjeća da se ne radi o nečem beznačajnom. Naime, klečao je pred nogama onoga koji predstavlja Isusa Krista.

Potrebna je napor i potrebne su oči vjere da proniknu otajstvo i tajnu katoličkog svećenika. Poslanica Hebrejima, govoreći o svećeništvu Isusa Krista, otkriva ujedno i veo s tajne novozavjetnog svećeništva koje izvire iz Kristova: “Svaki Veliki Svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh” (Heb 5,1). Prva stvar koja upada u oči jest da je svećenik *izabran*, ili rečeno na drugačiji način, *pozvan*. Svećenik ne poziva sam sebe niti sam sebi zacrtaje put. Njegov identitet i njegovo poslanje rađaju se iz njegova *zvanja*, *poziva*. Druga stvar koju primjećujemo u navedenom odlomku jest svrha ovog poziva. Svećenik je uzet, pozvan kako bi bio *postavljen za ljude*. To postavljanje za ljude, za drugoga nije na način jednog učitelja, inženjera, liječnika. Svećenik se postavlja za ljude *u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh*. Svećenik ustvari postaje most između Boga i ljudi, po službi riječi i slavljenju sakramenata.

U temelju novozavjetnog svećeništva nalazi se *poziv, izabranje*. Riječi koje je Krist uputio apostolima: “Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas” (Iv 15,16), upućene su također svakom svećeniku kroz sva vremena do vijeka. Radi se o izabranju ljubavi i dijeljenja života, prijateljavanja s Isusom. Temeljni poziv i zvanje onih koje Krist poziva je biti s njim: “Uziđe

na goru i pozva koje sam htjede. I dođoše k njemu. I ustanovi dvanaestoricu da budu s njim i da ih šalje propovijedati s vlašću da izgone đavle” (Mk 3,13-15). Biti s Isusom to je temeljni svećenički poziv i zvanje. Iz zajedništva života s Isusom rađa se poslanje (“da ih šalje propovijedati”). Svećenik je Kristov prijatelj. Pozvan je “biti s Isusom”, dijeliti život s Isusom. Pozvan je i poslan ljudima svjedočiti, donijeti Isusa, Boga. Ništa više i ništa manje od toga. Sve drugo je drugotno!

Ako je inicijativa na Božjoj strani (“pozva koje htjede”) tada je svećeništvo darovano. Ono je zapravo predragocjeni dar slabom čovjeku koji je pozvan da bude u društvu s Bogom na poseban način. Nitko nije Boga zadužio da bi mu se Bog trebao odužiti. Bitno je shvatiti da po svetome zvanju, po sakramentu svetoga reda, po darovima i karizmama koje je svećenik primio ili će još primiti Bog njemu “učini i čini velika djela”, a svećenik Bogu. Marijin *Veliča* postaje himan svakog svećenika. I on se s Marijom raduje jer mu velika djela učini Svesilni. Ministerijalno svećeništvo je prije svega darovano Crkvi. Taj dar u pojedinoj osobi, pozvanoj da primi dar, postaje konkretiziran, konkretan. No, uvijek ostaje dar Crkvi. Dakako, da je i sama osoba počašćena što je izabrana za tako veliki dar. Stoga u sebi treba gajiti najprije zahvalnost za primljeni dar svetoga reda te nastojati taj dar što je moguće više živjeti u krilu Crkve, kojoj je dar namijenjen. Živjeti ga u poniznosti.

I još nešto! Sakramentalna teologija nam kaže da sakrament sv. reda utiskuje u dušu svećenika neizbrisivi biljeg. Po tom biljegu ostaje svećenik do vijeka! Naime, biljeg, značaj, karakter svetoga reda nije nešto što svećenik naizvana čini svećenikom, nego živa sila i snaga Božja koja se utiskuje u najdublje dubine osobe te se čini nerazdvojivom od njegova bića. Biljeg, karakter svetoga reda osposobljuje svećenika da vrši Božja djela. Bog je svećenika, po sv. redu, *obilježio* kao svoje posebno vlasništvo. Svećenik pripada Bogu. On je Božji ne samo kao krštenik, nego i s posebnim naslovom svećeništva. Bog na njega polaže ekskluzivno pravo, a biljeg koji mu je utisnuo znak je i potvrda da mu svećenik pripada. Svećenik je u najdubljim dubinama svoga bića posve prožet Bogom na poseban način. Primljeni svećenički biljeg također je znak svećenikove suobličnosti Isusu Kristu. Po tom biljegu on postaje drugi Krist. Prigodom jednog ređenja papa Pavao VI je rekao novozaređenim svećenicima: “U snazi sakramenta sv. reda, postali ste sudionici Kristova svećeništva do te mjere da ne samo da predstavljate Krista, ne samo da vršite njegovu službu, nego živite poput Krista; Krist živi u vama”. Sam svećenički život ustvari je njegovo poslanje. Njegovo zvanje je njegovo poslanje i njegovo poslanje je njegovo zvanje.

Koja radost i ponos “biti svećenik”! Biti od Boga *izabran* i *pozvan*. A izabran je i pozvan jer je ljubljen! Pozvan biti s Kristom, biti Krist! Dijeliti Kristov život te samoga Krista drugima darivati. Po svećeniku Krist obnavlja svoju žrtvu, oprašta grijeha i podjeljuje milost drugih sakramenata; po svećeniku nastavlja naviještati radosnu vijest; po svećeniku nastavlja voditi i čuvati svoje stado. Hoće se vjere i hrabrosti kako bi se prihvatila i živjela istina svećeništva.

Pitanje svećeničkog identiteta nije pitanje trenutka ili dana ređenja. To je životno pitanje za svakog svećenika, pitanje koje ga prati kroz čitavi život. Svećenik treba očima vjere promatrati vlastiti život i poslanje koje obavlja. Ne dati se svesti na menadžera, poslovođu, zanatliju ili što slično. Svećenik daleko nadilazi sve spomenuto. On je, jednom riječju, čovjek Božji! Pozvan je biti svećenik 24 sata na dan! I biti zbog toga radostan! Konkretno, za svećenika to znači iz dana u dan izgrađivati i produbljivati svoj identitet. Postoji stotinu sitnica i ‘krupnica’ koje to očituju i koje mu u tome pomažu. Od radosnijeg i zauzetijeg molitvenog života, zajedničkog i osobnog, do s ljubavlju obavljenog pastoralnog djelovanja; od rada na sebi u izgradnji određenih temeljnih ljudskih krepostiju do svakodnevnih malih žrtvica u korist drugoga; od vježbanja u lakom i brzom opraštanju onome tko ga uvrijedi do samodiscipline da on sam ne povrijedi drugoga; od odgovornog i radosnog izvršavanja povjerenih mu dužnosti do nastojanja da sve što čini čini na slavu Božju, a ne da ga drugi vide

i da mu se dive ili da ga hvale; od načina odijevanja do nastojanja da riječju i životom drugima bude primjer iskrenog i dubokog predanja Kristu, koji ga je uzljubio i pozvao, a on mu povjerovao i odgovorio.

U ovom velikom pothvatu izgradnje i produbljivanja svećeničkog identiteta svećenik nije sam. Duh Sveti potpomaže njegovu nemoć i On je glavni djelatnik u izgradnji svećeničkog identiteta, kao drugog Krista. Duh Sveti, koji mu je darovan, uvodi ga u “svu istinu”, koja ima ime: Isus Krist i kojoj je pozvan služiti, svjedočiti je te joj se suobličiti. Ipak je sam svećenik najodgovorniji za sebe samoga. Stoga treba surađivati s Duhom Svetim i onima koji mu u tome mogu pomoći. Drugim riječima moralno je dužan i odgovoran upotrijebiti sva sredstva koja mu stoje na raspolaganju (sakramenti, molitva, studij, duhovno vodstvo itd.) kako bi rastao u svome svećeničkom identitetu, odnosno u svojoj suobličivosti Isusu Kristu.